

INAUGURAČNÍ PROJEV

rektora Univerzity Pardubice prof. Ing. Jiřího Mála, DrSc.

Aula Arnošta z Pardubic - pátek 17. února 2006

**Magnificence, spectabiles, honorabiles, cives academici carissimi,
vážení a milí hosté.**

Inaugurace rektora je starobylou zvyklostí, která umocňuje naše vnímání smyslu tradice a akademické pospolitosti, zvláště pak v současném tĕkavém a rychle se mĕnícím svĕtĕ. To platí bez výhrad pro univerzity vskutku letité i pro vysoká uĕení vzniklá v době pomĕrnĕ nedávnĕ.

Na tomto místĕ bych rád vzpomenul tĕch, kteří se zasloužili o to, že z malé, původně jednofakultní vysoké školy postupně vznikala Univerzita Pardubice ve své současné podobĕ. Při zpĕtnĕm pohledu by se mohlo zdát, že šlo o sled událostí, jevících se jako souhra šťastných okolností či mimořádných příležitostí. Ve skutečnosti však víme, že příležitosti mohou být promarnĕny a šťastné okolnosti se mohou zvrtnout na ménĕ šťastné či nešťastné. To, že se tak nestalo, je dílem konkrĕtních osobností, které škole vtiskly charakteristické rysy a jimž vdĕčíme za mnohé. Univerzita je alma mater a zná jména všech, kteří ji vytvářeli. Na přední místo nepochybnĕ patří první a dlouholetý rektor pardubické VŠCHT profesor Jiří Klikorka, který je zde dnes s námi. Jeho vize, osobní nasazení a cílevĕdomost byly v počátcích naší vysoké školy zcela zásadní pro uhájení existence vznikající instituce i pro její další rozvojový potenciál.

V posledním desetiletí se významně zmĕnilo postavení vysokých škol ve společnosti, a to jednak díky novĕ koncipovaným legislativním normám, ale samozřĕjnĕ také jako důsledek výrazného navýšení finančních prostředků v sektoru terciárního vzdĕlávání. Spolu s rozsáhlými zmĕnami ve struktuře studijních programů a výrazným rozšířením jejich nabídky to přirozenĕ vedlo k většímu zájmu veřejnosti o vysoké školy a ke značnému růstu počtu studentů. Mohlo by se zdát, že tento proces bude dále pokračovat. Āeská republika s necelými 12 % vysokoškolsky vzdĕlaných lidí stále zaujímá jednu ze spodních příĕek v pomyslnĕm žebříčku zemí OECD. Z hlediska rozvoje univerzit v naší zemi však existují zřĕjmĕ limity, které jsou dány jednak perspektivou demografického vývoje v nejbližší budoucnosti, ale také kapacitou vysokých škol schopných vychovávat kvalitní absolventy. Pokud se zvýšil počet studentů za posledních patnáct let téměř trojnásobně, pak se do zajista blížíme stavu, kdy mezeroční nárůsty počtu studentů nebudou již tak markantní, jak bývalo zvykem v letech minulých. Lze tedy oĕekávat zvýšenou konkurenci v terciárním vzdĕlávání, které můžeme ĕelit jednak zvyšováním atraktivit studia pro domácí studenty, ale také koncipováním cizojazyčných studijních programů pro zahraniční studenty. Myslím, že v obou smĕrech je zde ještĕ dostatečný prostor pro další rozvoj.

Moderní informační technologie spolu s rostoucí mezinárodní mobilitou akademických pracovníků i studentů vedou k postupnému smazávání významu národních hranic – alespoň z hlediska univerzitních institucí. Novĕ bezkontaktní formy výuky se mohou zdát příslibem zásadní zmĕny v přístupu k vysokoškolskému vzdĕlávání. V některých specifických oborech studia tomu tak skutečně může být a je určitĕ dobré tyto současné trendy sledovat. Osobně se však domnívám, že přímý kontakt uĕitele a studenta je pro

většinu oborů pěstovaných na vysokých školách stále nenahraditelný, zejména pak v magisterských a doktorských studijních programech.

Pro univerzitní typ vysoké školy je typické úzké propojení výuky s tvůrčí vědeckou prací. To, na čem však ve skutečnosti nejvíce záleží, a co v konečném důsledku podmiňuje kvalitu vysoké školy, jsou nadaní a vysoce produktivní akademičtí pracovníci, kteří jsou obecně uznávaní a vážení v odborné komunitě, a to jak v národním, tak i mezinárodním měřítku. Tito lidé zůstávají především v těch institucích, kde mají nejlepší podmínky pro svoji práci a kde se nejlépe mohou rozvinout jejich schopnosti. Samozřejmě jde o proces pomalý, dlouhodobý a kumulativní. Tradice budovaná po mnoho let, která je tím, co tvoří jméno školy a co ve svém důsledku přitahuje talentované studenty, jejichž tvůrčí schopnosti dál posilují pozici univerzity u zaměstnavatelů i v očích veřejnosti. Naším cílem by tedy především mělo být vytváření co nejlepších podmínek pro tvůrčí činnost a podporovat co nejširší zapojení studentů do vědeckovýzkumných projektů, řešených na pracovištích. V posledních letech jsme byli poměrně úspěšní v získávání vědeckovýzkumných projektů na národní úrovni a univerzita se též podílí na řešení řady projektů mezinárodních. Je však třeba výrazněji usilovat o ještě o širší zapojení zejména do velkých projektů ve spolupráci se špičkovými domácími i zahraničními pracovišti.

Z hlediska proporce finančních prostředků určených na výzkumnou a vzdělávací činnost se řadíme do skupiny škol, které lze rozhodně považovat za nadprůměrné. O tom svědčí i citační analýza prací publikovaných v impaktovaných časopisech. Univerzita Pardubice patří k pěti českým vysokým školám, které se objevují v databázi Essential Science Indicators. Z hlediska citovanosti v jednom ze sledovaných oborů dokonce patříme do šedesátky všech institucí v celosvětovém měřítku. Naší ambicí by však mělo být, abychom vynikali ve více oblastech. Jsem si samozřejmě vědom, že úspěšnost v žádné tvůrčí činnosti, a tedy ani ve vědecké práci, nemůže být jednoznačně kvantifikována a převedena do řeči strohých čísel. Scientometrická analýza je vždy trochu zavádějící. Věda není ani o počtu publikací, ani o impaktních faktorech. Přesto nelze pominout, že jediný způsob, jak zajistit úroveň oboru, je respektování uznávaných standardů, které jsou definovány a přijaty odbornou komunitou, mají obecnou povahu a nejsou závislé na konkrétních pracovištích.

Veřejné vysoké školy jsou institucemi s poměrně komplikovanou vnitřní strukturou, tvořenou relativně samostatnými součástmi s výraznými prvky samosprávného řízení. Z vnějšku jsou však vnímány spíše jako homogenní celky. Tento zdánlivý rozpor by možná někdo mohl považovat za slabinu. Decentralizované systémy však obvykle vykazují větší stabilitu a schopnost odolávat nepříznivým okolnostem a nenadálým zvratům. Jedním z hlavních úkolů představitelů univerzity by měla být péče o zajištění skutečně tvůrčího prostředí na univerzitě, neustupování průměrnosti, v neposlední řadě též vytváření vnitřních pravidel vzájemného soužití a následná péče o jejich respektování. Vzhledem k tomu, co bylo řečeno dříve, tato pravidla nemohou být pouhým průnikem zájmů jednotlivých fakult, ale musí odrážet dlouhodobé směřování instituce. Univerzita je vždy více než pouhý souhrn svých součástí. Těžko nalézt obecně platný recept na dokonalé soužití v různorodé akademické komunitě a zároveň zajistit správný směr rozvoje univerzity jako celku. Obávám se, že to ani principiálně není možné. Osobně však velmi věřím na vzájemnou úctu k lidem i myšlenkám a hlavně na respekt k odlišnostem.

Rád bych nyní poděkoval odstupujícímu rektorovi profesoru Miroslavu Ludwigovi za vše, co pro Univerzitu Pardubice vykonal, zejména za poslední desetiletí, kdy působil ve funkci předsedy akademického senátu, prorektora a dvě období ve funkci rektora. Velmi si vážím jeho odborných zkušeností, empatie, nadhledu a schopnosti řešit i velmi složité situace, které někdy život na univerzitě přináší. Zde bezesbýtku platí to, s čím jsem začínal svoji řeč. Historie je psána činy konkrétních osobností, bez jejich talentu, péle a cílevědomosti bychom se nemohli těšit z toho, co někdy neprávem považujeme za samozřejmé. Velmi si vážím také velmi dobrých a přátelských vztahů s univerzitami v Čechách, na Moravě i na Slovensku, které se mu podařilo navázat a upevnit. Hojná účast vrcholných představitelů těchto respektovaných a vážených univerzitních institucí na dnešní inauguraci je toho přesvědčivým důkazem.

Stát v tuto slavnostní chvíli zde, před vámi, je pro mne skutečně velká čest a závazek. Společně se svými spolupracovníky budu usilovat o to, aby Univerzita Pardubice po všech stránkách vzkvétala a udržovala ty nejlepší vztahy s městem Pardubice, s krajskými i státními institucemi a s vysokými školami doma i v zahraničí.

Vivat, crescat, floreat, alma mater, nostra Universitas Pardubicencis.